

•เขียนโดย manager•

•วันจันทร์•ที่ 02 •ธันวาคม• 2013 เวลา 00:00 น. • - •ใกล้ที่สุด• •วันอังคาร•ที่ 07 •มกราคม• 2014 เวลา 19:29 น. •

อรรถกถาสถสุตร การเอาเงินให้ผู้ตายมีที่มาจากพวกพราหมณ์ สุกสูตรขึ้นต้นว่า ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้ :- ในสุกสูตรนั้น บุตรของโตทยพราหมณ์ผู้อยู่ในศูทิกาม ชื่อว่าโตทยบุตร. คำว่า เป็นผู้ยินดี คือเป็นผู้พึงพร้อมบริบูรณ์. คำว่าญาจรธรรมคือ ธรรมอัน เป็นเหตุ. บทว่า เป็นกุศล คือ ไม่มีโทษ. บทว่า การปฏิบัติผิด คือ ข้อปฏิบัติอันไม่เป็นกุศล ไม่เป็นเครื่องนำออกไปจากทุกข์. บทว่า การปฏิบัติชอบ ได้แก่การปฏิบัติอัน เป็นกุศลอันเป็นเครื่องนำออกจากทุกข์. ในบทว่า มีความต้องการมาก ดังนี้เป็นต้น มีวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้ชื่อว่า มีความต้องการมาก เพราะในฐานะนี้มีความต้องการด้วยการกระทำความชวนชวย หรือด้วยการช่วยเหลือมาก คือมากมาย. ชื่อว่า มีกิจมากเพราะฐานะนี้มีกิจมากเช่นงานมงคลในการตั้งชื่อเป็นต้นมาก. ชื่อว่ามีเรื่องราวมากที่จะต้องจัดการ มากเพราะในฐานะนี้มีเรื่องราว คือหน้าที่การงานมากมายนี้ คือ วันนี้ต้องทำสิ่งนี้ พรุ่งนี้ต้องทำสิ่งนี้. ชื่อว่า มีการลงมือทำมาก เพราะในฐานะนี้มีการลงมือทำมาก คือ การบิบบันด้วยอำนาจการชวนชวยในการงาน ของคนมาก.

การงานของคนทางฝ่ายฆราวาส ชื่อว่า ฐานะการงานของฆราวาส.พึงทราบเนื้อความในวาระทั้งปวงด้วยประการอย่างนี้. ก็ในบรรดาการทำนาและการค้าขายนี้ ในการทำนา พึงทราบความต้องการมาก ด้วยการแสวงหาเครื่องอุปกรณ์ เริ่มแต่ทางไถเป็นต้น ในการค้าขาย พึงทราบความต้องการน้อยด้วยการถือเอาสินค้าตามสภาพเดิมแล้วมา จำหน่าย. บทว่า วิบัติ ความว่า กลีกรมย่อมมีผลน้อยบ้าง ถึงการขาดทุนบ้าง เพราะฝนไม่ตกและตมมากเกินไปเป็นต้น และพณิชยกรรม มีผลน้อยบ้าง ถึงการขาดทุนบ้าง เพราะความไม่ฉลาดเป็นต้นในการดูแลแก้วมณีและทองเป็นต้น. โดยตรงกันข้าม ที่สมบุรณ์ย่อมมีผลมากเหมือนอันเตวสิกของจุลลก. คำว่า ฉะนั้นนั้นเหมือนกันแล ความว่าฐานะคือ กลีกรมเมื่อวิบัติย่อมมีผลน้อยฉนั้นใด แม้ฐานะคือการงานของฆราวาสก็ฉนั้นนั่น . เพราะบุคคลผู้ไม่กระทำการมงามไว้ ตายแล้วย่อมบังเกิดในนรก ได้ยันั้นว่า คนที่พราหมณ์เลี้ยงไว้ คนหนึ่ง ชื่อมหาทัตตเสนาบดี.

ในสมัยที่เขาจะตาย นรกรปรากฏขึ้น. พวกพราหมณ์กล่าวถามว่า ท่านเห็นอะไร เขากล่าวว่า เห็นเรือนสีแดง เรือนเลือด. พราหมณ์กล่าวว่า ผู้เจริญ นั้นแหละพรหมโลก. เขาถามว่า ท่านผู้เจริญ พรหมโลกอยู่ที่ไหน. อยู่เบื้องบน. เขาพูดว่า ปรากฏแก่ข้าพเจ้า ณ เบื้องล่าง. ความจริง เรือนสีแดงปรากฏเบื้องล่าง มิได้ปรากฏเบื้องบน. เขาตายแล้วเกิดในนรก. พวกพราหมณ์คิดว่า นายคนนี้เห็นโทษในตัณหาของเรา ดังนี้จึงได้เอาทรัพย์พันหนึ่งมาให้เพื่อจะได้นำติดตัวไป.

ส่วนฐานะคือ กลีกรมที่สมบุรณ์ย่อมมีผลมาก. เพราะบุคคลผู้ทำการมงามไว้ ตายแล้วย่อมบังเกิดในสวรรค์. พึงแสดงคุณตลวิมานกถาทั้งหมด. เหมือนอย่างว่า ฐานะคือ พณิชยกรรม เมื่อวิบัติย่อมมีผลน้อยฉนั้นใด แม้ฐานะคือ บรรพชากรรมของภิกษุผู้ไม่ทำให้บริบูรณ์ในศีล ประกอบการแสวงหาอันไม่ควร ก็ฉนั้นนั่น . เพราะภิกษุทั้งหลายเห็นปานนั้น ย่อมไม่ได้สุขในฉนเป็นต้น ย่อมไม่ได้สุขในสวรรค์ และนิพพาน.

ส่วนบรรพชากรรมที่สมบุรณ์ย่อมมีผลมาก. เพราะผู้ทำศีลให้บริบูรณ์เจริญวิปัสสนาย่อมบรรลุพระอรหัต. คำว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ พราหมณ์ทั้งหลายตั้งนี้ ความว่ามานพย่อมทูลถามว่าข้าพระองค์ชื่อถามอะไร ณ ที่นี้ คือ ย่อมถามว่า พราหมณ์ทั้งหลายย่อมกล่าวว่า บรรพชิตชื่อสามารถเพื่อบำเพ็ญธรรม ๕

•เขียนโดย manager•

•วันจันทร์• 02 •ธันวาคม• 2013 เวลา 00:00 น. • - •ใกล้ล่าสุด• •วันอังคาร• 07 •มกราคม• 2014 เวลา 19:29 น. •

ประการเหล่านี้ ย่อมไม่มี คุณที่สุดเท่าที่น้ำพุได้ ส่วนพระสมณโคตมย่อมตรัสบ่อย ๆ ว่า มาณพ สำหรับคุณที่สุดหรือบรรพชิต ดังนี้ ย่อมไม่เปล่งวาจาถึงบรรพชิตเท่านั้น เห็นจะไม่ทรงกำหนดการถาม ของข้าพระองค์ เพราะเหตุนี้ ข้าพระองค์ขอถามธรรม ๕ ประการ โดยมีจาคะเป็นสุดยอด (คือข้อท้าย) คำว่าถ้าท่านไม่หนักใจ ดังนี้ ความว่า ถ้าท่านไม่มีความหนักใจเพื่อที่จะกล่าวในที่นี้โดยประการที่พวกพราหมณ์บัญญัติไว้ฉัน อธิบายว่า ถ้าไม่มีความหนักใจไร ๆ ท่านก็จงกล่าว. มาณพกล่าวว่า ท่านพระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่หนักใจเลย ดังนี้ หมายเอาอะไร. ก็การกล่าวในสำนักของบัณฑิตที่ย่อมเป็นทุกซ์ ท่านบัณฑิตที่ย่อมเหล่านั้น ย่อมให้ เฉพาะโทษเท่านั้นในทุก ๆ บท ในทุก ๆ อักษร.

ส่วนบัณฑิตแท้ พึงถ้อยคำแล้วย่อมสรรเสริญคำที่กล่าวถูก. เมื่อกล่าวผิด ในบรรดาบาปสิบ อรรถ และพยัญชนะคำใด ๆ ผิด ย่อมให้ คำนั้น ๆ ใหญ่. ก็ชื่อว่าบัณฑิตแท้เช่นกับพระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมไม่มี. เพราะเหตุนี้ มาณพจึงกล่าวว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ณ ที่ที่พระองค์หรือท่านผู้เป็นเหมือนพระองค์ประทับนั่งอยู่ ข้าพระองค์ไม่มีความหนักใจเลย ดังนี้.

บทว่า สัจจะ คือ พุดจริง. บทว่า ตะปะ ได้แก่การประพฤติดตะ.. บทว่า พรหมจรรย์ ได้แก่ การเว้นจากเมถุน. บทว่า การสาธยาย ได้แก่การเรียนมนต์. บทว่า จาคะ คือการบริจาควาณิส. คำว่า จักเป็นผู้ให้ถึง ความลามก คือ จักเป็นผู้ให้ถึงความไม่รู้. คำว่า ไต่กล่าวคำนี้ความว่า มาณพถูกพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงชมด้วยการเปรียบเหมือนแถวนคนตาบอด เมื่อไม่อาจเพื่อตอบได้คำนั้นได้ เมื่อจะอ้างถึงอาจารย์ เปรียบปานสุนัข อ่อนกำลัง ต้อนเนื้อให้ตรงหน้าเจ้าของแล้ว ตนเองก็อ่อนล้าไปฉะนั้น จึงได้กล่าวคำนี้มาเพื่อว่า พราหมณ์ดังนี้. คำว่า โปกขรชาติ นี้ในคำว่า พราหมณ์เป็นต้นนั้น เป็นชื่อของพราหมณ์นั้น. เรียกว่า โปกขรชาติ บ้างก็มี. ได้ยินว่าร่างกายของพราหมณ์นั้นเหมือนบัวขาว งดงามเหมือนเสาระเนียดเงินที่ยกขึ้นในเทพนคร ส่วนศีรษะของพราหมณ์นั้นเหมือนทำด้วยแก้วอินทนิลสีดำ. แม่นวดก็ปรากฏเหมือนแถวเมฆดำในดวงจันทร์ นัยน์ตาทั้งสองข้างเหมือนดอกกุบลเขียว. จมูกตั้งอยู่ดี บริสุทธิ์ผุดผ่องเหมือนกลองเงิน. ฝ่ามือฝ่าเท้าและปากงามเหมือนย้อมด้วยน้ำครั่ง. อดตภาพของพราหมณ์ถึงความงามอันเลิศอย่างยิ่ง สมควรตั้งให้เป็นราชาในฐานะที่ไม่ได้ เป็นราชา เพราะเหตุนี้ชนทั้งหลายจึงรู้จักพราหมณ์นั้นว่า โปกขรชาติ ด้วยประการดังนี้ เพราะพราหมณ์นี้เป็นผู้มีคุณสง่างามนั้นแล อนึ่ง พราหมณ์นั้นเกิดในดอกบัวมิได้เกิดในตอธมราดา เพราะเหตุนี้ ชนทั้งหลายจึงรู้จักพราหมณ์นั้นว่าโปกขรชาติ เพราะนอนอยู่ในดอกบัวด้วยประการดังนี้. บทว่า โอปมัณฺเณ แปลว่า ผู้อุปมัณฺเณโคตร.

บทว่า ผู้เป็นใหญ่ในสุภวัน คือเป็นใหญ่ในสุภวันโดยอุกฤษฏ์. บทว่า นำหัวเราะที่เดียว คือ ครวหัวเราะที่เดียว. บทว่า เลวทรามที่เดียว ได้แก่ ลามกที่เดียว. ภาษิตนั้น ๆ เท่านั้นชื่อว่าว่างเพราะไม่มีประโยชน์และ ชื่อว่าเปล่าเพราะเป็นภาษิตว่าง. บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะชมสุภมาณพนั้นพร้อมทั้งอาจารย์จึงตรัสคำว่า มาณพ...หรือ ดังนี้ เป็นต้น . บรรดาเหล่าเหล่านั้น คำว่าวาจาเหล่าไหนของสมณพราหมณ์เหล่านั้นประเสริฐกว่า ดังนี้ ความว่า วาจาเหล่าไหนของสมณพราหมณ์เหล่านั้น ประเสริฐกว่า อธิบายว่าเป็นวาจาว่าสรรเสริญ ดีกว่า. บทว่า สัมมจนา แปลว่า ตามสมมติคือ ตามโวหารของชาวโลก. บทว่า รู้แล้ว คือ ไตรตรองแล้ว. บทว่า พิจารณาแล้ว ได้แก่ รู้แล้ว. บทว่า ประกอบด้วยประโยชน์ คือ อาศัยเหตุ. คำว่า เมื่อเป็นเช่นนั้น ความว่าเมื่อความที่วาจาอันบุคคลไม่ละโวหารของชาวโลก ใครครวญแล้ว รู้แล้ว กล่าวทำเหตุให้เป็นที่ยอาศัย เป็นวาจาประเสริฐมีอยู่. บทว่า อาวุโธ สอดแล้ว แปลว่า ร้อยไว้แล้ว. บทว่า นิวุโธ นุ่งแล้ว แปลว่า รัดไว้แล้ว. บทว่า โภคุณุ ถูกต้องแล้ว แปลว่า ปกคลุมแล้ว. บทว่า ปริโยทโธ รวบริดแล้ว แปลว่า หุ้มห่อแล้ว. บททั้งหลายมีอาทิว่า คติโต ผูกมัดแล้ว ดังนี้. มีเนื้อความกล่าวไว้แล้วทั้งนั้น.

คำว่า พระโคตมผู้เจริญ ถ้าฐานะมีอยู่ ความว่า ถ้าเหตุนี้มีอยู่. บทว่าสาสส ไฟนั้น...พึงเป็น ความว่า เพราะไม่มีควันและเชื้อเป็นต้น ไฟนั้นพึงมีเปลว มีสี และมีแสง. คำว่า ตถูปมาหิ มาณพ มาณพเราเปรียบเหมือนอย่างนั้น ความว่า เรากล่าวเปรียบปิตินอาศัยกามคุณนั้น. อธิบายว่า เปรียบเหมือนไฟที่อาศัยหญ้าและไม้เป็นเชื้อติดไฟลงอยู่ ย่อมเป็นไฟที่มีโทษ เพราะมีควันเชื้อ และถ่าน ฉนใด ปิตินอาศัยกามคุณ ๕ เกิดขึ้น ย่อมมีโทษ เพราะมีชาติ ขรา พยาธิ มรณะ และโสกะเป็นต้นฉนั้น. อธิบายว่า ไฟชื่อว่า เป็นของบริสุทธิ์ เพราะไม่มีควันเป็นต้น ซึ่งปราศจากเชื้อ คือ หญ้าและไม้ฉนั้นใด ปิตินประกอบด้วยโลกุตตรและฉนทั้งสอง ชื่อว่าบริสุทธิ์ เพราะไม่มีชาติเป็นต้นฉนั้น.

•เขียนโดย manager•

•วัน•จันทร์•ที่ 02 •ธันวาคม• 2013 เวลา 00:00 น.• - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•อังคาร•ที่ 07 •มกราคม• 2014 เวลา 19:29 น.•

บัดนี้ ธรรม ๕ ประการ ที่พราหมณ์ทั้งหลายบัญญัติด้วยจาคะอันเป็นหัวข้อแน่นอน เพราะเหตุที่ไม่คงอยู่เพียง ๕ ประการเท่านั้น เป็นธรรมไม่หวั่นไหวตั้งอยู่ หามิได้ คือ ย่อมไม่ถึงพร้อมกับความอนุเคราะห์ เพราะเหตุนั้นเพื่อจะแสดงโทษนั้น จึงตรัสคำว่า มาณพ ธรรมเท่านั้นฉันใด ดังนี้ เป็นต้น. บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า (ทาน) อันเป็นยารอนุเคราะห์ คือ มีความอนุเคราะห์เป็นสภาวะ. คำว่า ทานเห็นมีมากในที่ไหน นี้ เพราะเหตุที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า บรรพชิตนี้ชื่อว่า ผู้สามารถเพื่อบำเพ็ญธรรม ๕ ประการนี้ให้บริบูรณ์ ย่อมไม่มี. คุณศัพท์บำเพ็ญให้บริบูรณ์ได้ เพราะเหตุที่บรรพชิตเท่านั้นบำเพ็ญธรรม ๕ ประการนี้ให้บริบูรณ์ไม่ได้. คุณศัพท์ชื่อว่าสามารถเพื่อบำเพ็ญให้บริบูรณ์ได้ ย่อมไม่มี. จึงตรัสถามเมื่อให้มาณพกล่าว ตามแนวทางนั้นนั่นแหละ. ในคำว่า เป็นผู้พูดจริง สม่่าเสมอรำไป หามิได้ดังนี้ เป็นต้น. พึงเห็นความหมายอย่างนี้ว่า. คุณศัพท์ เมื่อเหตุอื่นไม่มีก็กระทำแม่ผู้สาวของผู้ลอลกวาง. พวกบรรพชิตแม้เมื่อจะถูกตัดศีรษะด้วยดาบก็ไม่กล่าวกลับคำ. อนึ่ง. คุณศัพท์ไม่อาจรักษาสิกขาบทแม้สักว่าตลอดภายในสามเดือน. บรรพชิตเป็นผู้มีตะบะ มีศีล มีตะบะเป็นที่อาศัย ตลอดกาลเป็นนิจทีเดียว.

คุณศัพท์ย่อมไม่อาจกระทำโอสถกรรมสักว่า ๘ วันต่อเดือนบรรพชิตทั้งหลายเป็นผู้พระพุทธรูปมจรยต์ตลอดชีวิต. คุณศัพท์เขียนแม้เพียงรัตนสูตร และมลงคสุตรไว้ในสมุทแล้วก็กว้างไว้. บรรพชิตทั้งหลายท่องเที่ยวเป็นนิจ. คุณศัพท์ไม่อาจให้แม่สลาภกัต (ให้เสมอไป) ไม่ให้ขาดตอน. บรรพชิตทั้งหลายเมื่อของอื่นไม่มี ก็ให้ก่อนชาวแก่พวกกา และสุนัขเป็นต้น. ย่อมใส่ในบาตรแม่ของภิกษุหนุ่มผู้รับบาตรนั่นเอง. คำว่า เรากล่าวธรรมเท่านั้น (ว่าเป็นบริวาร) ของจิต ความว่า เรากล่าวธรรม ๕ ประการเหล่านั้นว่าเป็นบริวารของเมตตาคจิต. บทว่า ชาตวทโฆ เกิดแล้ว เจริญแล้ว แปลว่า ทั้งเกิดแล้วและเจริญแล้ว. ก็บุคคลใดเกิดในที่นั้น อย่างเดียวเท่านั้น (แต่) เติบโตที่บ้านอื่น หนทางในบาตรรอบ ๆ ย่อมไม่ประจักษ์อย่างถ้วนทั่วแก่บุคคลนั้นเพราะฉะนั้น. จึงตรัสว่า ทั้งเกิดทั้งเติบโตแล้ว ดังนี้. ก็บุคคลใดแม้เกิดแล้วเติบโตแล้ว แต่ออกไปเสียนาน หนทางก็ย่อมไม่ประจักษ์แจ้งโดยถ้วนทั่วแก่บุคคลนั้น เพราะเหตุที่นั่น. จึงตรัสว่า ดาวเทว อปสกก (ผู้ออกไปในขณะนั้น). อธิบายว่า ออกไปในขณะนั้นทันที. บทว่า ชักช้า ความว่า ชักช้าด้วยความสงสัยว่า ทางนี้หรือ ๆ ทางนี้. บทว่า ตกประหม่า ความว่า สรีระของใคร ๆ ผู้ถูกคนตั้งฟังถามถึงอรรถอันสุขุม ย่อมถึงภาวะอันกระด้าง (คือตัวแข็ง) ฉนั้นใด การถึงภาวะอันแข็งกระด้างฉนั้น ย่อมไม่มีเลย.

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมที่พระสัพพัญญุตญาณอันอะไร ๆ ไม่กระทบ กระทั่งได้ด้วยบทว่า วิตถายิตตตฺตํ นี้. ก็ความกระทบกระทั้ง ความรู้ที่มีแก่บุรุษนั้นด้วยอำนาจมารตลใจเป็นต้น เพราะเหตุที่นั่น. บุรุษนั้น พึงชักช้าหรือพึงตกประหม่า. แต่พระสัพพัญญุตญาณไม่มีอะไรกระทบกระทั้งได้ ท่านแสดงว่า ใคร ๆ ไม่อาจทำอันตรายแก่พระสัพพัญญุตญาณนั้น. บทว่า มีกำลัง ในคำนี้ว่า มาณพ คนเป่าสังข์ผู้มีกำลังแม้ฉนั้นใด ดังนี้. ความว่า สมบูรณ์ด้วยกำลัง. บทว่า สงขโม แปลว่า คนเป่าสังข์. บทว่า อปุกสิเรน ได้แก่ โดยไม่ยาก คือ โดยไม่ลำบาก ก็คนเป่าสังข์ผู้อ่อนแอ แม้เป่าสังข์อยู่ ก็ไม่อาจจะให้เสียงดังไปยังทิศทั้ง ๔ ได้ เสียงสังข์ของเขาไม่แผ่ไปโดยประการทั้งปวง. ส่วนของผู้มีกำลังย่อมแผ่ไป เพราะเหตุที่นั่น. จึงตรัสว่าผู้มีกำลัง. เมื่อกล่าวว่า ด้วยเมตตาคา ดังนี้. ในคำว่าด้วยเมตตาคาอันเป็นเจโตวิมุตติ นี้ ย่อมควรทั้งอุปจาร ทั้งอัปปนา. แต่เมื่อกล่าวว่า เจโตวิมุตติยา ย่อมควรเฉพาะอัปปนาเท่านั้น. คำว่าย ปมาณกตฺ กมมฺ กรรมที่ทำได้ประมาณเท่าใด ความว่า ชื่อว่ากรรมที่ทำได้ประมาณได้ เรียกว่า กามาวจร. ชื่อว่ากรรมที่ทำได้ประมาณไม่ได้เรียกว่ารูปาวจรและอรูปาจร. ในกรรมที่เป็นกามาวจร รูปาวจรและอรูปาจรเหล่านั้น กรรมคือ พรหมวิหารเท่านั้น. ทรงประสงค์เอาในที่นี้. ก็พรหมวิหารกรรมนั้นเรียกว่ากระทำหาประมาณมิได้ เพราะกระทำให้เจริญไปด้วยการแผ่ล่วงพันประมาณไปยังทิศที่เจาะจงและไม่เจาะจง. คำว่า กามาวจรกรรมนั้นจักไม่เหลืออยู่ก็ไม่คงอยู่ในรูปาวจรกรรมนั้น. ความว่า กามาวจรกรรมนั้น ย่อมไม่ติดคือ ไม่ตั้งอยู่ในรูปาวจรและอรูปาจรกรรมนั้น. ท่านอธิบายไว้อย่างไร. ท่านอธิบายไว้ว่ากามาวจรกรรมนั้นย่อมไม่เกี่ยวข้องหรือตั้งอยู่ในระหว่าง แห่งรูปาวจรและอรูปาจรกรรมนั้นหรือแผ่ไปยังรูปาวจรกรรม และอรูปาจรกรรมแล้ว ครอบงำถือเอาโอกาสสำหรับตนตั้งอยู่. โดยที่แท้ รูปาวจรกรรมเท่านั้น แผ่ไปยังกามาวจรกรรมเหมือนน้ำมากเอ่อท่วมน้ำน้อย ครอบงำถือเอาโอกาสสำหรับตนแล้วคงอยู่. รูปาวจรกรรมทำวิบากของกามาวจรกรรมนั้นแล้ว. เข้าถึงความ เป็นสหายแห่งพรหมด้วยตนเอง. คำที่เหลือในที่ทั้งปวง ง่ายทั้งนั้นแล.

จบ อรรถกถาสุสสุตร ที่ ๙